

**Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Gazdaságtudományi Kar
Műszaki Pedagógia Tanszék
Szakmai Pedagógusképző és Szolgáltató Központ**

Általános tájékoztató

**AZ EGYÉNI ÖSSZEFÜGGŐ SZAKMAI GYAKORLAT TELJESÍTÉSE
A BME MÉRNÖKTANÁR ÉS KÖZGAZDÁSZTANÁR MA KÉPZÉSÉBEN**

Készült

PARTNERISKOLÁK – MENTOROK - HALLGATÓK

számára

Budapest, 2011. október

Az egyéni összefüggő szakmai gyakorlatról szóló **Általános tájékoztató** tartalmazza mindazokat az információkat, amelyeket célszerű megismerni a szakmai pedagógusképzésben érdekelttek számára. Így az egyéni összefüggő gyakorlat

- tanárképzésben betöltött szerepéről,
- tanárképzésben érintett szereplőkről,
- teljesítéssel kapcsolatos főbb elvárásokról,
- tanárjelöltek által teljesítendő tevékenységekről,
- értékeléséről és minősítéséről.

Az általános tájékoztatóhoz szorosan kapcsolódó, további információkat és elvárásokat tartalmazó tájékoztató anyagok a következők:

Partneriskolai tájékoztató

Készült: partneriskolák és tájékoztatásul azon gyakorlóléhelyek számára, amelyek még nem rendelkeznek kiképzett iskolai mentorral, de szakképző intézményként vagy felnőttképző intézményként vállalnák a tanárjelöltek gyakorlatra fogadását – ez a tájékoztató tartalmazza a partneriskolákkal, illetve gyakorlóléhelyekkel szembeni elvárásokat

Mentori tájékoztató

Készült: a mentorok és tájékoztatásul a hallgatók számára - ez tartalmazza az iskolai mentorokkal szembeni elvárásokat, a mentori feladatokat és az egyéni összefüggő szakmai gyakorlat során teljesített tevékenységek dokumentálásával kapcsolatos ismereteket, elvárásokat

Hallgatói tájékoztató

Készült: a hallgatók és tájékoztatásul a mentorok számára – ez tartalmazza a BME mérnök-tanár és közgazdász-tanár MA szakos hallgatók egyéni összefüggő szakmai gyakorlati követelményeit

Az egyéni összefüggő szakmai gyakorlat teljesítésével kapcsolatos elvárásokat különböző szintű jogszabályok, szakminisztériumi szakmai ajánlások és a MAB által akkreditált BME-n folyó mérnök- és közgazdász-tanári képzéssel kapcsolatos követelmények határozzák meg. A BME-n folyó szakmai tanárképzés keretében teljesítendő egyéni összefüggő szakmai gyakorlati követelmények a közismereti tanárképzésben is érvényes keretrendszer alapulvételével, a szakmai tanárképzésben adott specialitásoknak is megfelelően kerültek kidolgozásra.

A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. Törvény 145.§.(6) bekezdése szerint a tanári oklevél megszerzésének előfeltétele az összefüggő szakmai gyakorlat teljesítése is. A felsőoktatásban a bolognai képzés keretében létrehozott, **a szakmai tanárképzésben korábban meghonosodott un. osztott képzés mesterképzési szakjainak meghatározó részét alkotja az egyéni összefüggő szakmai gyakorlat.** E gyakorlat követelményeit az alap- és mesterképzés szakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 15/2006.(IV.3.) OM rendelet 4. sz. melléklete és a BME által elfogadott tantervi elvárások határozzák meg.

A tájékoztató az általános, a közismereti és szakmai tanárképzésében általánosan elvárt főbb követelményeket a BME Műszaki Pedagógia Tanszék gondozásában megvalósuló mérnök-tanár és közgazdász-tanár képzésre adaptáltan tartalmazza.

Az egyéni összefüggő szakmai gyakorlat célja a szakmai tanárképzésben¹

Az egyéni összefüggő szakmai gyakorlat célja

- az általános tanári és a konkrét szakmai tanári szakképzettséghez kapcsolódó gyakorlati ismeretek és kompetenciák megszerzése (pl. OKJ-s tantárgy elméleti, elméletigényes gyakorlati és gyakorlati tanórájára való felkészülés, óratervezés, óravezetés, tanári szerepkörök, szakképzés keretében folyó mérések, értékelések megismerése);
- az iskola, mint munkahely világával való ismerkedés (pl. térségi integrált szakképző központ, mint valós munkahely, a tagiskolai működés-, az iskolavezetés sajátosságainak megismerése, a szülőkkel való kommunikáció), az, hogy
- a tanárjelöltek későbbi munkájuk hatékonysága érdekében alapjártasságot szerezzenek a tanítási és tanulási, valamint a nevelési folyamat értékelésében, fejlesztésében és kutatásában.

Az összefüggő gyakorlat célja az OKJ-s szakképzés tantárgy(ak) tanításának gyakorlása mellett

- a szakképző intézmény és benne a szakmai tanár komplex oktatási-nevelési feladatrendszerének valamint a tanári adminisztrációs tevékenységek, folyamatok megismerése, adminisztrációs feladatok végzése,
- a szakképző intézményt körülvevő társadalmi, jogszabályi környezet megismerése,
- a pedagógiai szakszolgálatok és a szakmai szolgáltató intézmények megismerése a gyakorlat helyszínéként szolgáló partneriskola terepviszonyai között.

A gyakorlat magában foglalja a hospitálást, a szaktárgyi tanítást/foglalkozást, a tanítási órán kívüli iskolai feladatok ellátását, az egyetem által szervezett tanítást kísérő szeminárium elvégzését és az adatgyűjtés, tapasztalatszerzés szakszerű dokumentálását.

¹ Részletesebben lásd: „Javaslatok a tanárképzés utolsó, gyakorlati félévével kapcsolatos szakmai és gyakorlati kérdésekről OKM Köznevelési és Felsőoktatási Főosztály, valamint az OFI által koordinált munkaanyag” Budapest, 2009. április 21. és az „Ajánlás a tanári mesterszak összefüggő szakmai gyakorlati félévének tartalmára” Budapest, 2009. szeptember 30. Jelen tájékoztató anyag és dokumentumai az előzőekben hivatkozott forrásokra és a TÁMOP-4.1.2/B projekt regionális fejlesztések során megismert jó gyakorlatokra, valamint a saját projekt fejlesztési eredményekre építve, a BME-n folyó mérnök-tanár és közgazdász tanárképzésre adaptálva kerültek kidolgozásra.

Az egyéni összefüggő szakmai gyakorlat szereplői a szakmai pedagógusképzésben

- tanárjelölt: az összefüggő tanári gyakorlaton résztvevő mérnöktanár/közgazdásztanár hallgató
- partneriskola: az a szakképző intézmény, amely rendelkezik a tanárjelölt egyéni összefüggő szakmai gyakorlatának lebonyolításához szükséges személyi (szakképzett iskolai mentor) és tárgyi feltételrendszerrel, és amellyel a felsőoktatási intézmény a gyakorlat lebonyolítására keretszerződést kötött
- iskolai mentor: szakirányú szakképzettséggel rendelkező tanár, aki a tanárjelölt szakmai gyakorlatával összefüggő minden iskolai tevékenység gondozója, koordinátora és a tanári szakképzettség függvényében a tanárjelölt szakvezető tanára is
- gyakorlólé hely: az a szakképző intézmény, amelynek a tantestületében nincs szakképzett iskolai mentor, de vállalja a tanárjelölt egyéni összefüggő szakmai gyakorlatra való fogadását a képző intézmény elvárásai szerint és az iskola igazgatója a tanárjelölt tevékenységének koordinálásra gyakorlólé helyi konzulens/szakvezető tanárt jelöl ki
- gyakorlólé helyi konzulens: az a szakképző intézményi tanár, aki iskolai mentor szakirányú szakképzettség nélkül vállalja a tanárjelölt egyéni összefüggő szakmai gyakorlatának mentori feladatait és a szakvezető tanári feladatok ellátását a képző intézmény elvárásai szerint
- képzőlé hely: az a felsőoktatási intézmény, ahol a tanárjelölt szakmai tanári felkészítése megvalósul
- összefüggő szakmai gyakorlatért felelős oktató: a képzőlé hely részéről a tanárjelölt gyakorlati félévének szakmai irányításáért, koordinálásáért felelős személy

A szakmai gyakorlat helyszínéként szolgáló iskolarendszerű vagy iskolarendszeren kívüli szakképző/felnőttképző intézmény csak az a partneriskola lehet, amellyel a BME GTK Műszaki Pedagógia Tanszék a Szakmai Pedagógusképző és Szolgáltató Központ kezdeményezésére együttműködési keret-megállapodást kötött a tanárjelölt fogadására, a gyakorlat megvalósítására.

A hallgató szakmai támogatásáért az iskolavezetés, kiemelten az iskolai mentor/gyakorlóhelyi konzulens felel. Az egész intézményben nyitott és támogató környezetet kell biztosítani a tanárjelölt kompetenciáinak fejlesztése érdekében. A tanárjelölt a partneriskola/gyakorlóhely minden tagjától tanul. Ez nem csak azt jelenti, hogy a szakképző intézmény tanárai biztosítsanak lehetőséget a hospitálásokra, hanem azt az elkötelezettséget is, hogy aktívan kívánnak hozzájárulni a jelölt pedagógussá válásához. Az intézmény a tanárjelölt számára megfelelő fizikai környezetet (pl. a tanárban asztal, szék), és az iskola, mint munkahely megismeréséhez széleskörű lehetőségeket, a tanórai és tanórán kívüli hospitálási tapasztalatok megbeszéléséhez nyugodt környezetet biztosít.

Az iskolai vezetés felelősségi körébe tartozik a tanárjelölt által ellátandó gyakorlati tevékenységekhez szükséges személyi és tárgyi feltételek rendelkezésre állásának biztosítása.

A tanárjelölt gyakorlati fejlesztési programját² az iskolai mentor/gyakorlóhelyi konzulens a jelölttel egyeztetve, az iskolai vezetés támogatásával készíti el. A tanárjelölt bemutatkozásként előtanulmányi portfoliót és a gyakorlat során fejleszteni kívánt tanári kompetenciák körére vonatkozóan egyéni fejlesztési tervet készít. A tanárjelölt által elkészített fejlesztési tervben meghatározott egyéni igényeket összhangba kell hozni a partneriskola/gyakorlóhely sajátosságaival, a partneriskola/gyakorlóhely által nyújtható, és a tanárjelölt által igényelt tevékenységekkel, ennek eredményét a gyakorlati fejlesztési program tartalmazza.

Ha a mentortanár/gyakorlóhelyi konzulens tanári szakképzettsége nem teszi lehetővé, hogy a tanárjelölt mérnök/közgazdász tanári szakirányú képesítésével adekvát szaktárgyi tanítás vezetőjeként is ellássa feladatát, akkor a szakmai gyakorlat támogatásában mérnök-, vagy közgazdász tanárnak részvételét is biztosítani kell. A szakképző intézmény mérnök-, vagy közgazdász tanára a tanárjelölt szakképzettségéhez illeszkedő szaktárgyak/tanegység/modul tanításában nyújt segítséget.

Az egyéni összefüggő szakmai gyakorlat teljesítésével kapcsolatos főbb elvárások

A féléves egyéni összefüggő gyakorlat eredményessége szempontjából fontos, hogy a tanárjelölt a szakképzettségéhez kapcsolódó gyakorlatát egy intézményben töltsse, így az adott partneriskola működését mélyebben és teljes spektrumában tudja megismerni.

Az OM ajánlás szerint a művészeti és a szakmai tanárképzésben is a közismereti tanárképzésben alkalmazott elveket kell követni, az OKJ-s szakmai és művészeti szakképzettségek tartalmi, gyakorlóhelyi specialitásainak figyelembe vételével. A tanári mesterszakon a hallgatói csoportok heterogenitása miatt a tanárjelöltektől elvárt szakmai gyakorlat tartalmi elemei és azok aránya részletekbe

² Részletesebben a Mentori tájékoztató c. anyagban.

menően kötelező jelleggel nem írhatók le, emiatt javasolt a gyakorlat tartalmát az egyéni fejlesztési tervben rögzített fejlesztendő kompetenciák mentén kialakítani.

Az összefüggő gyakorlat szervezését az ajánlott struktúrákat figyelembe véve, de az egyéni tartalmakat követve kell a tanárjelöltek számára biztosítani.

Az egyéni összefüggő szakmai gyakorlat időpontja a képzés utolsó felére. Az egyéni összefüggő szakmai gyakorlat megkezdésének előfeltétele a tanári mesterképzés szakdolgozaton kívüli tanulmányi követelményének teljesítése, illetve azok teljesítéséhez szükséges kreditek megléte.

Az egyéni összefüggő szakmai gyakorlat során teljesítendő tevékenységek

Az egyéni összefüggő gyakorlat során a tanárjelöltek az alábbi főbb tevékenységek keretében³ kapnak gyakorlati lehetőséget és szakszerű támogatást tanári kompetenciáik fejlesztéséhez:

- I. A szaktárgyak tanításával kapcsolatos tevékenységek
- II. A szaktárgy tanításán kívüli tevékenységek
- III. Az iskola, mint szervezet és támogató rendszereinek megismerése
- IV. Az egyéni összefüggő szakmai gyakorlat során teljesített tevékenységek dokumentálása

A partneriskolában/gyakorlólhelyen megvalósuló szakmai gyakorlat mellett a tanárjelöltek az egyetem által szervezett kísérő szemináriumon vesznek részt.

A kísérő szeminárium funkciója: a szakmai gyakorlaton szerzett tapasztalatok feldolgozása. A kísérő szeminárium időpontját az egyéni összefüggő szakmai gyakorlat idejét semmilyen módon nem akadályozóan kell meghatározni. A kísérő szemináriumon való részvétel a tanárjelölt számára megadott időpontokban kötelező. A kísérő szemináriumon részt vesz a képző részéről a szakmódszertani oktató és az összefüggő szakmai gyakorlatért felelős oktató.

Az egyéni összefüggő gyakorlat értékelése, minősítése

Az értékelés az I-IV. tevékenységekhez kapcsolódóan más-más módon történik. A teljesített szakmai gyakorlatot az iskolai mentor/gyakorlólhelyi konzulens értékeli a mentorálás idején szerzett tapasztalatok, valamint a bemutató óra/záró-tanítás alapján. A bemutató órán/záró-tanításon a lehetőségek szerint részt vesz az egyetem részéről az összefüggő szakmai gyakorlatért felelős oktató, a partneriskola/gyakorlólhely részéről az iskola vezetése és a szakterületi munkaközösség vezetője is. A kísérőszemináriumi teljesítmény értékelése is beleértendő az egyéni összefüggő gyakorlat értékelésébe, amelyet az összefüggő szakmai gyakorlatért felelős oktató végez.

Az iskolai mentornak/gyakorlólhelyi konzulensnek lehetősége van az egyetem által kijelölt, az összefüggő szakmai gyakorlatért felelős oktatóval és a Szakmai Pedagógusképző és Szolgáltató Központ igazgatójával egyeztetni.

³ Az egyes tevékenységi körökbe tartozó személyes kompetenciafejlesztési lehetőségek főbb tevékenységeinek részletezését a Mentori tájékoztató c. anyag 4. sz. melléklete tartalmazza.